

NATUR-
BETES-
PROJEKT

WWFs NATURBETESPROJEKT

Långsiktiga effekter av 25 års arbete

LANTBRUKAREN VIKTIGAST OCH MEST SÅRBAR

Mellan åren 1990 och 2015 har Världsnaturfonden WWF arbetat med lantbrukare som håller betande djur. Under denna tid har ett arbetssätt utvecklats som gett enastående resultat och visar att det genom ett långsiktigt arbete går att få produktion på naturbetesmarker.

"Lantbrukarens dubbla uppdrag" innebär att en gård producerar både mat och "kollektiva nyttigheter" i form av ett öppet och värdefullt landskap.

SEDAN 1990

HAR WWF ARBETAT
MED ATT BEVARA
NATURBETESMARKER

Trots många framgångar minskar antalet hektar väl skötta naturbetesmarker. WWFs arbete visar ändå att det går att vända trenden till fördel för både livsmedelsproduktionen och miljömålen. Genom att öka antalet nötkreatur på naturbetesmarker skapas arbetstillfällen och ökade inkomster på landsbygden.

Fokus i arbetet med naturbetesmarker måste hela tiden ligga på att stödja lantbrukarna på olika sätt så att de kan koncentrera sig på sitt arbete, ett arbete där skötsel av biologiskt värdefulla odlingslandskap ingår. Lantbrukarna utför det praktiska arbetet och utan deras positiva medverkan är det omöjligt att öka andelen naturbetesmarker som används i produktion – och därmed arealen naturbetesmarker i Sverige.

Foto: Jan Wärnäck

RESULTAT AV 25 ÅRS ARBETE MED NATURBETESMARKER

Projekten har bidragit till att cirka 30 000 hektar biologiskt värdefulla naturbetesmarker i flera värdefulla landskap i Sverige har restaurerats och åter kommit i hävd. De restaurerade arealerna har mycket höga natur- och kulturvärden.

Foto: Ola Jennersten

WWFs 27 MILJONER

**HAR VÄXLATS UPP TILL
150 MILJONER KRONOR
GENOM SAMARBETEN**

VIKTIGA RESULTAT AV INSATSERNA

30 000 hektar

Cirka 30 000 hektar biologiskt värdefulla naturbetesmarker har restaurerats och åter kommit i hävd. De restaurerade arealerna har mycket höga natur- och kulturvärden fördelade i flera biologiskt värdefulla landskap.

90 procent

Av dessa restaurerade marker används 90 procent fortfarande efter 10 år för produktion.

700 miljoner

Lantbrukarna har under de senaste tio åren tillsammans ökat sina intäkter med omkring 700 miljoner kronor tack vare WWFs naturbetesprojekt. Mervärden för lantbrukarna har skapats genom att de restaurerade naturbetesmarkerna berättigar till betydligt högre miljöersättningar.

Arbetsstillfällen skapas

Ökade intäkter till lantbrukarna har inneburit att många arbetsstillfällen skapats på landsbygden och att många ungdomar har kunnat få sin försörjning från naturvårdande jordbruk. Arbetsstillfällen skapas också i efterföljande led samtidigt som förutsättningar ges för turism, rekreation, goda boendemiljöer och annat företagande.

Från hobby till levebröd

Ett tjugotal lantbrukare med familjer har startat djurhållning eller gått från en ren hobbyverksamhet till att få merparten av sin försörjning från jordbruket.

**500 000
HEKTAR**

**NATURBETESMARKER
KAN PRODUCERA
10-20 KG KÖTT PER
PERSON OCH ÅR**

Foto: Ola Jennersten

Under 25 år har 41 ligghallar byggts eller byggts om vilket har bidragit till större betesarealer. Under samma period har bidrag till stängelkostnader betalats ut till fler än 500 lantbrukare.

TRE NYCKELFAKTORER - PRODUKTION, MILJÖSTÖD OCH EFTERFRÅGAN

WWF har identifierat tre nyckelfaktorer som behövs för att säkra svenska naturbetesmarker för framtiden:

Livskraftig lantbrukarkår

En livskraftig svensk lantbrukarkår där betesinriktad djurproduktion ingår som en naturlig komponent.

Långsiktiga och stabila miljöstöd

Långsiktiga och stabila miljöstöd som gör att brukare vågar ingå skötselavtal för naturbetesmarkerna.

Marknad för naturbeteskött

En marknad som efterfrågar naturbeteskött vilket gör naturbetesmarkerna till värdefulla resurser för lantbruksföretagen.

Föreningen Naturbeteskött i Sverige arbetar för att öka antalet lantbruk som certifierar sin naturbetesproduktion.

NATURBETESKÖTT - EN GRÖN PRODUKT MED MÅNGA MERVÄRDEN

WWF har utvecklat konceptet naturbeteskött och fört ut det till livsmedelsbutiker, krögare, kommunala skolor och äldreboenden. Naturbeteskött är sedan flera år en erkänd kvalitet vilket innebär att köttet går att efterfråga vid offentlig upphandling. Djurens långsammare tillväxt, högre slaktålder och den gräsbaserade utfodringen ger en högre kvalitet som gör att lantbrukaren kan få bättre betalt för godkänt och certifierat naturbeteskött.

Kriterierna för naturbeteskött har tagits fram av WWF och förvaltas i dag genom Svenskt Sigills Kvalitetssystem IP SIGILL där de ingår i Svenskt Sigill Nötkött. De viktigaste kriterierna för naturbeteskött är:

- 50 procent av gårdens betesmarker ska vara naturbetesmark.
- Djuren ska gå på naturbeten minst 50 procent av betesperioden.
- Endast kött från stut, kviga och ungko kan säljas som naturbeteskött.
- Djuren ska under stallperioden utfodras med minst 70 procent grovfoder.
- Köttet ska möras i minst två veckor innan det når konsumenten.

Se även www.svensksigill.se

FRAMGÅNGSRIKT SAMARBETE

Lantbrukaren är den viktigaste och samtidigt mest sårbara länken i kedjan lantbrukare – markägare – kommun – länsstyrelse – stat. Därför måste fokus i arbetet med naturbetesmarker hela tiden ligga på att stödja lantbrukarna på olika sätt i deras arbete.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR FRAMGÅNG

Tack vare det nära samarbetet med lantbrukare och andra aktörer med samma intressen har arbetet blivit mycket framgångsrikt. WWFs medel har till exempel kunnat skalas upp mer än fem gånger och skapat mervärden för flera hundra lantbrukare. Viktiga komponenter i samarbetet är följande:

Gemensam målbild

Att ha en gemensam målbild och från början ge konkreta förslag på aktiviteter för att uppnå snabba och synliga resultat.

Långsiktigt förtroende

Ett långsiktigt förtroende skapas genom att samtliga aktörers kompetens och kunskaper värderas högt.

Arbete på landskapsnivå

Arbetet bedrivs på landskapsnivå för att uppnå största möjliga effekt och för att få en uppfattning om en hel bygds behov och förutsättningar för jordbruksdrift.

MÅNGA UTMANINGAR

Investeringar är avgörande till exempel i infrastruktur, maskiner, överföring av kunskap och rådgivning för att underlätta arbetet. Tillsammans med lantbrukare har projektet identifierat tre huvudsakliga flaskhalsar för lantbruk med betande djur:

Tungarbetad och omodern utrustning

Tungarbetade, omoderna ladugårdar och gödselanläggningar och höga kostnader för stängsel och transporter av betesdjur mellan betesområdena, särskilt för unga lantbrukare.

Stöd i stället för utarrendering

Potentiellt tillgänglig mark arrenderas inte ut till aktiva lantbrukare, eftersom många markägare väljer att behålla sin mark och – i stället för att producera något – endast lyfter EU-stöd.

Osäkerhet kring ersättningsregler

Lantbrukarna upplever stor osäkerhet kring utformning och ersättningsnivåer när det gäller stöden i landsbygdsprogrammet, vilket gör det svårt att investera långsiktigt.

”Investeringar är avgörande till exempel i infrastruktur, maskiner, överföring av kunskap och rådgivning.”

206
DJURHÅLLARE

**SKREV KONTRAKT MED
WWF OCH 10 000-TALS
HEKTAR VÄRDEFULLA
MARKER RESTAURERADES**

Enkla maskinbolag har skapats för foder och gödselhantering och vagnar för transporter av djur. Tjust skärgård, Småland.

Foto: Ola Jennersten

AMBITIÖSA OCH REALISTISKA MÅL

Vad är ett ambitiöst och realistiskt mål för arealen naturbetesmarker och det antal djur som behövs för att hålla hävden? År 1992 fanns 576 000 hektar betesmark och den har tills i dag minskat till 450 000 hektar.

Foto: Jan Wärnback

Silversmygare är en fjäril som hittas i väl betade naturbetesmarker.

450 000 HEKTAR

SKA FÅ ERSÄTTNING
FRÅN LANDSBYGDS-
PROGRAMMET

Raningsmarkerna i Ammarnäs-deltat betas i dag och här rastar många flyttande arktiska fåglar, bland andra fjällgås.

Foto: Ola Jernersten

På de artrika gotländska naturbetena trivs nötkreatur av rasen Charolais.

Foto: Ola Jennersten

Genom sin verksamhet som icke statlig eller kommunal naturvårdsorganisation kan WWF agera som katalysator och samarbetspart med mycket varierande organisationer och lantbrukare/markägare.

AREALEN NATURBETESMARK SKA ÖKA TILL 500 000 HEKTAR

För att utnyttja naturbetesmarkernas potential till fulla behovs ett nytt politiskt mål när det gäller det antal hektar naturbetesmarker som betas i Sverige. WWF vill att arealen naturbetesmarker ska öka till 500 000 hektar år 2030. Minst 450 000 av dessa ska ingå i landsbygdsprogrammets ersättningssystem.

WWF vill att 700 000 djur ska beta naturbetesmark i Sverige inom tio år

I Sverige fanns 2013 sammanlagt 687 000 nötkreatur som skulle kunna beta naturbetesmarker. Djuren var fördelade på 226 000 vuxna kor och kastrerade tjurar, 302 000 kvigor och 159 000 kalvar. Trots komplicerade arrendesituationer och andra bristfälliga förutsättningar skulle ändå 650 000 av dessa djur kunna beta på naturbetesmarker. Det finns samtidigt ett behov av att öka antalet betande nötkreatur i Sverige för att säkra arealen 500 000 hektar naturbetesmark.

Fortsatt kraftigt engagemang krävs

I 25 år har WWF på många sätt gett stöd till lantbrukare som sköter naturbetesmarker. Trots de många framgångarna i detta arbete minskar antalet hektar väl skötta naturbetesmarker. Det behövs därför ett fortsatt kraftigt engagemang. Detta är avgörande för att nå de av riksdagen beslutade miljömålen som är knutna till odlingslandskapet men också för att stärka det svenska lantbruket och livsmedelsförsörjningen. Dessa insatser är avgörande för att även kommande generationer ska få möjligheter att uppleva ett öppet landskap med höga naturvärden.

Innehållet i denna broschyr är en sammanfattning av WWFs rapport **"WWFs naturbetesprojekt – Långsiktiga effekter av 25 års arbete"**. För mer information kontakta Jan Wärbäck, WWF. Se även wwf.se.

WWFs naturbetesprojekt

- långsiktiga effekter av 25 års arbete

FANTASTISKT RESULTAT

Under projektets gång har 30 000 hektar naturbetesmarker restaurerats eller fått förstärkt hävd. Samtidigt har lantbrukarna kunnat öka sina inkomster med 700 miljoner kronor.

ERKÄND KVALITET

Projekten har kunnat visa på hela kedjan från betesmark, lantbrukare, slakteri, styckare och ut till kund och naturbeteskött är numera en erkänd kvalitet.

RIK MÅNGFALD

Naturbetesmarker är mycket viktiga för landskapet och den biologiska mångfalden. Antalet arter är imponerande med i genomsnitt fyrtio arter per kvadratmeter.

NYCKELFAKTORER

För att säkra de svenska naturbetesmarkerna behövs lantbrukare, långsiktiga miljöstöd och en marknad som efterfrågar naturbeteskött.

DET HÄR GÖR WWF

Sedan 1990 har WWF arbetat med att bevara de svenska naturbetesmarkerna. Projektet har arbetat med hela landskapstypen och inte enskilda arter.

Därför finns vi

För att hejda förstörelsen av jordens naturliga livsmiljöer och bygga en framtid där människor lever i harmoni med naturen.

wwf.se

Världsnaturfonden WWF, Ulriksdals Slott, 170 81 Solna
Telefon 08-624 74 00. info@wwf.se, wwf.se